

Handläggare Carina Heurlin Fernold
Nationell bibliotekssamverkan
Publik verksamhet

Datum 2015-09-30
Dnr Dnr 6.7-2015-923

Forum för nationell bibliotekssamverkan och utveckling

Del 1 – bakgrund, syfte och formalia
(bilaga 1 till Beslut Dnr 6.7–2015-923)

Innehåll

1.	Bibliotekens gemensamma struktur.....	3
2.	Forum för nationell bibliotekssamverkan och utveckling	
	3
2.1.	Formalia	4
2.1.1.	Direktiv.....	4
2.1.2.	Tillsättning av ledamöter.....	5
2.1.3.	Sammansättning	5
2.1.4.	Mandatperioder och mötesfrekvens	6
2.2.	Hantering av frågor och resultat.....	6

1. Bibliotekens gemensamma struktur

Biblioteken har en lång tradition av att samverka, t.ex. har LIBRIS-samarbetet pågått i mer än 40 år¹, BIBSAM-konsortiet i snart 20 år² och Sveriges Allmänna Biblioteksförening och driften av Bibliotekstjänst fortgick i nästan 70 år med start under 1930-talet³. Arbetet med lånecentralerna påbörjades på 1960-talet och dryga 20 år senare såg de nationella depåbiblioteken dagens ljus⁴. Med andra ord har samverkan inom bibliotekssfären tagit sig uttryck i många olika former under lång tid.

År 1996 uttryckte regeringen en vilja att det offentliga biblioteksväsendet, d.v.s. alla de bibliotek som huvudsakligen finansieras med skattemedel, borde fungera som ett integrerat bibliotekssystem. Det dröjde dock innan förutsättningarna kom på plats. Först hösten 2011 fick Kungl. biblioteket uppdraget att samordna utvecklingen i *hela* den offentligt finansierade bibliotekssfären⁵.

I och med att regeringen utökade uppdraget till att omfatta hela den offentligt finansierade bibliotekssfären utvidgades den tidigare inflytandestrukturen till att inkludera frågor som rör kommunal och regional biblioteksverksamhet. Under 2014 utvärderades inflytandestrukturen och arbetet med att ta fram en ny form för samverkan tog vid⁶.

Förslaget på ny form för samverkan⁷ skickades ut till bibliotekssfären för synpunkter under våren 2015 och sammanlagt inkom 27 svar⁸. Efter dessa remissyttranden har KB arbetat fram föreliggande modell, *Forum för nationell bibliotekssamverkan och utveckling*, som beskrivs nedan.

2. Forum för nationell bibliotekssamverkan och utveckling

Biblioteken är ett nav i demokratiprocessen och en viktig del av samhällsutvecklingen. Syftet med *Forum för nationell bibliotekssamverkan och utveckling* är att spegla regeringsuppdrag och bibliotekslagens⁹ intentioner med

¹ Thomas, Barbro (red) (2012): *Att bryta ny marc: Libris 40 – en jubileumsskrift*, Kungl. biblioteket, Stockholm

² <http://www.kb.se/bibliotek/centrala-avtal/>

³ Lundberg Rodin, Margareta (red) (2015): *Till det mänskliga ordets trygga beredskap och värm. Svensk biblioteksförening 1915-2015*, Svensk biblioteksförening, Stockholm

⁴ Thomas, Barbro (red) (2012): *Att bryta ny marc: Libris 40 – en jubileumsskrift*, Kungl. biblioteket, Stockholm

⁵ SFS 2011:942

⁶ Dnr 237-KB 229-2014

⁷ Dnr 6.5-2015-31

⁸ Ibid.

⁹ SFS 2013:801

fjortonde paragrafen om samverkan. Modellen utgår därför från de regeringsuppdrag och lagar som biblioteken verkar efter. Ambitionen med modellen är att skapa en plattform för specifika områden där biblioteken ges möjlighet att gemensamt lyfta och diskutera de frågor och behov som är aktuella på nationell nivå, men också på detaljnivå inom ett specifikt ämnesområde och/eller för en viss bibliotekstyp. Målbilden är att främja samverkan och kvalitetsutveckling inom det allmänna biblioteksväsendet.

Till skillnad från tidigare inflytandestruktur är *Forum för nationell bibliotekssamverkan och utveckling* tänkt vara en öppen och flexibel konstruktion. Grupperna kan ändra form och sammansättning beroende på vilken fråga som är på agendan. Ingen hierarki råder mellan grupperna, d.v.s. inget område eller grupp är överordnad någon annan.

Förutom regeringsuppdrag, lagar och förordningar tas även hänsyn till de formella överenskommelser som redan finns på plats mellan KB och SUHF¹⁰, Kulturrådet¹¹ och MTM¹².

2.1. Formalia

2.1.1. Direktiv

Alla grupper ska ha tydliga direktiv med beskrivningar som är direkt kopplade till de uppdrag, förordningar och lagar som är utgångspunkten för forumet. En del uppdrag är tidsbegränsade medan andra är lagstadgade och därmed ständigt pågående.

Förslag på direktiv för respektive grupp tas fram av KB i samråd med ledamöterna i respektive grupp¹³. Direktiven fastställs av riksbibliotekarien. Direktiven kan justeras och revideras när behov uppstår. Några av gruppernas direktiv och sammansättning är redan tidigare beslutade, det gäller t.ex. Forskarrådet¹⁴ och Kvalitetsdialog¹⁵.

Vad som är gemensamt för alla grupper och en viktig konkret uppgift för varje enskild ledamot i respektive grupp, är att omvärldsbevaka inom sitt fält. Alla

¹⁰ *Överenskommelse mellan SUHF och Kungl. biblioteket (KB) om samarbete, informationsutbyte och uppföljning*, Dnr: 1.4.1–2015-9

¹¹ *Överenskommelse mellan Statens kulturråd och Kungl. biblioteket*, Dnr: 122-KB 188-2013

¹² *Överenskommelse mellan KB och MTM*, Dnr: 122-KB 1082-2013

¹³ Direktiven för grupperna 2015 har tagits fram av respektive sekreterare i samråd med övriga KB. Dessa direktiv kommer att kunna justeras allteftersom grupperna tillsätts.

¹⁴ *Råd för forskningsrelaterade frågor på KB samt Förändrat uppdrag och arbetsformer för Kungliga bibliotekets Forskarråd*, Dnr: 234-KB 8-2014

¹⁵ *Organisering Kvalitetsdialog*, Dnr: 161-KB 979-2014

grupper har också ansvar att ta med aspekter som tillgänglighet, mångspråkighet och barnperspektiv i sitt arbete.

För information om de grupper som för närvarande utgör *Forum för nationell bibliotekssamverkan och utveckling*, se Del 2 Grupper (bilaga 2 Dnr 6.7-2015-923).

2.1.2. Tillsättning av ledamöter

De organisationer/sammanslutningar som utser ledamöter är för närvarande: Forum för Specialbibliotekschefer, Kulturrådet, Länsstyrelsen i Stockholm, Myndigheten för Kulturanalys, Myndigheten för tillgängliga medier (MTM), Pliktbiblioteken, Sametinget, Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF), utbildnings- och forskningsinstitutioner inom Biblioteks- och informationsvetenskap och humanvetenskap, Vetenskapsrådet m.fl.¹⁶

I och med det nya uppdraget att ta fram förslag på en nationell biblioteksstrategi kommer organisationer/sammanslutningar som utser ledamöter att utökas. Om ytterligare uppdrag tillkommer och annan kompetens eller representativitet behövs inom ett specifikt område, kan det tillkomma organisationer/sammanslutningar/grupperingar som tillsätter ledamöter i de olika grupperna.

Alla organisationer som tillsätter ledamöter meddelar registrator [kungl.biblioteket@kb.se] för diarieföring och ansvarig handläggare på KB om vilka som ska sitta med i respektive grupp. Detsamma gäller fyllnads- eller nytillsättningar. Sekreterarrollen i varje grupp innehas av KB.

I samband med möten ersätter KB eventuella omkostnader för resor och logi för gruppernas respektive ordförande. Däremot får varje organisation och/eller bibliotek hantera eventuella omkostnader för respektive ledamot.

2.1.3. Sammansättning

Grupperna sätts samman utifrån direktivets innehåll och karaktär. Det är inte representativitet som gäller utan gruppernas sammansättning baseras istället på om och hur respektive bibliotekstyp berörs.

Ordföranden utses av SUHF alternativt SKL beroende på vilken grupp som avses, förutom gruppen för nationell biblioteksstrategi där riksbibliotekarien är

¹⁶ Detta gäller inte Forskarrådet och Kvalitetsdialog, som har formerats på annat sätt. *Råd för forskningsrelaterade frågor på KB* samt *Förändrat uppdrag och arbetsformer för Kungliga bibliotekets Forskarråd*, Dnr: 234-KB 8-2014 och *Organisering Kvalitetsdialog*, Dnr: 161-KB 979-2014. Kvalitetsdialog är dessutom självkonstituerande och det är regionerna och kommunerna som utser sin respektive ledamöter.

ordförande. Om behov finns *kan* varje grupp välja att utse en vice ordförande. Om ordförande är från SKL, blir då vice ordförande från SUHF och vice versa. För att upprätthålla god balans i grupperna kan ersättare träda in som tillfällig ledamot, om en ordinarie ledamot inte kan närvara vid ett specifikt möte.

Grupperna är fria att efter behov tillsätta t.ex. arbets- eller referensgrupper på tillfällig basis eller under en längre tidsperiod. Dessa arbetsgrupper behöver inte tillsättas formellt utan bemannas efter de kompetenser som en specifik fråga kräver och det är ordförande tillsammans med ledamöterna i gruppen som utser vilka som ska ingå i dessa arbetsgrupper.

Arbetsgrupperna behöver nödvändigtvis inte vara underordnade huvudgruppen inom ett område, men kan ändå rapportera till den sistnämnda. Grupperna kan även tillfälligt eller under längre period adjungera ytterligare ledamöter vid behov t.ex. för att ta in kompetens som behövs för en specifik fråga.

2.1.4. Mandatperioder och mötesfrekvens

Mandatperioden är 3 år med möjlighet till förlängning 1 år, om inget annat anges. För att inte tappa fart och kompetens i grupperna ska mandatperioderna gå omlott. Inledningsvis bör därför mandatperioden fördelas på 2 år för hälften av ledamöterna i respektive grupp och 3 år för resten av ledamöterna i samma grupp. Grupperna bestämmer detta på egen hand. Efter inledningsfasen tillsätts ledamöter enligt principen 3 år med möjlighet till förlängning 1 år.

Det är upp till varje enskild grupp att utifrån behov och förutsättningar bestämma mötesfrekvens.

2.2. Hantering av frågor och resultat

Vart tar frågorna vägen och vart hamnar resultaten av gruppernas arbete? När en specifik fråga dyker i en grupp, en fråga som gruppen vill ska ventileras inom KB, ansvarar sekreteraren för att frågan lyfts i KB:s interna beredningsgrupp för nationella frågor¹⁷. I konstellationen sitter alla sekreterare inom *Forum för nationell bibliotekssamverkan och utveckling* inkl. berörda enhetschefer och avdelningschefer på KB som arbetar med det nationella uppdraget. Här bereds frågan för att sedan lyftas i KB:s ledningsgrupp och/eller utredas vidare.

Varje sekreterare har inom sitt ansvarsområde att föra minnesanteckningar under mötena. Minnesanteckningarna ska vara korta men informativa och får gärna, när

¹⁷ Den interna beredningsgruppen, den s.k. NU-gruppen (gruppen för det nationella uppdraget), bereder frågor som bl.a. genereras i de olika grupperna i *Forum för nationell bibliotekssamverkan och utveckling*.

det anses lämpligt, publiceras i bloggform. KB ansvarar för att kommunicera ut vad de olika grupperna arbetar med, publicera och sprida minnesanteckningar och blogginlägg i relevanta kanaler.

Eftersom den tid gruppernas ledamöter har till sitt förfogande är begränsad ska fokus ligga på det egentliga samverkans- och utvecklingsarbetet. Därför behöver grupperna *inte* producera dokument av administrativ karaktär som verksamhetsplaner, kommunikationsplaner eller verksamhetsberättelser. Varje enskild ledamot har som ansvar att på lämpligt sätt föra tillbaka information och frågor till sina respektive nätverk, arbetsfält och organisationer.